

Tjenesteutredning barnehage 2023

INNHOLD

1.1 Metode	4
2. En kort beskrivelse av dagens barnehager	4
2.1 Dagens barnetall i barnehagene	5
2.2. Barnehagene	6
3. Kvalitet i barnehagen	7
3.1 Nasjonale føringer i Rammeplanen	7
3.2 Stortingsmelding 6, Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap	8
3.3 Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis.....	8
3.4 Barnevernsreformen - en oppvekstreform	8
3.5 Nye krav til ledelse i barnehage	9
3.5 Strategi for barnehagekvalitet 2021-2030	9
3.7 Barnehagestørrelse og kvalitet	10
3.9 Fellesnevner for fremtidens barnehage.....	10
3.10 Hvordan kan vi måle kvalitet?.....	11
3.11 Kvalitetsindikatorer	11
4. Funn i brukernes innspill	14
4.1.Hovedfunn i innsamlet materiale.....	17
5. En økonomisk bærekraftig barnehagestruktur	18
5.1 Befolkningsframskrivinger.....	18
5.2 KOSTRA-analyse og areal. Kapasitet, kostnader og behov	19
5.3 Økonomiske drivere i barnehagen	21
5.4 Rekruttering	24
6. Oppsummering og anbefalinger	26
6.1 Oppsummering	27
6.2 Anbefalinger:	29
7. Tillegg	32
7.1 Vedlegg	32

1. Bakgrunn og metode

I kommunestyremøtet 21.12.22 ble det bestilt en tjenestegjennomgang som kunnskapsgrunnlag for fremtidige politiske beslutninger. Mandatet for utredningen ble fastsatt i formannskapet i mars 2023.

Behovet for utredningen er sammensatt. For det første er Orkland en ny kommune fra 01.01.2020. Det er gjort få eller ingen tilpasninger av tjenestestruktur på oppvekstområdet etter sammenslåingen. Det er derfor grunn til å ta en gjennomgang for å vurdere om tjenestene er organisert på en hensiktsmessig måte og tilpasset behovet.

For det andre forventes en demografiutvikling der barnetallet synker, og vi blir stadig flere eldre. Dette er en utvikling som er felles for hele verden, og som også gjelder Orkland kommune. En endret alderssammensetting vil ha betydning for de kommunale tjenestene og dimensjoneringen av dem. Andel av befolkningen som er i yrkesaktiv alder vil i de nærmeste årene for første gang flate ut, og gå ned. Det vil ha betydning for hvordan vi greier å yte tjenester. Når alderssammensetningen i befolkningen endres, vil det påvirke de økonomiske rammeoverføringene fra staten.

En annen megatrend vi ser i samfunnet i dag er sentralisering eller urbanisering. Det er stort sett store byer og områdene rundt som vil få økt innbyggertall, og kun 30% av alle kommuner i Norge vil oppleve vekst de neste årene. Trendene viser at folk ønsker å bo mer sentralt og ha kort vei til flere jobbmuligheter, offentlige og private tjenester og andre aktiviteter. Det blir spennende å se om Orkland kommune blir en vekstkommune eller ikke. Foreløpig ser vi en vekst, men veksten er lavere enn landsgjennomsnittet. Internt i Orkland kommune ser vi en tydelig tendens til sentralisering, da det i de siste 20 årene har vært en tilflytting til Orkangerområdet fra de tidligere kommunene Agdenes, Snillfjord og Meldal. Hvor folk velger å bosette seg vil ha betydning for tjenestetilbudet.

Utfordringene over uttrykkes i utfordringsdokumenter – et kunnskapsgrunnlag. Basert på disse forutsetningene bør følgende problemstillinger trekkes opp:

- Hvordan beholde god kvalitet på barnehagetilbudet når barnetallet blir lavere og vi trenger færre ansatte?
- Hvordan sørge for at Orkland kommune gir alle barn et likeverdig barnehagetilbud når etterspørselen i ulike deler av kommunen endres?
- Hvordan være en attraktiv arbeidsgiver som greier å rekruttere og beholde ansatte med riktig kompetanse?
- Hvordan være en attraktiv bostedskommune som tiltrekker seg familier med barn?

Tilbudsstruktur - rullerende opptak

Rullerende opptak er kommentert i denne barnehageutredningen som en del av tilbudsstrukturen, men utredningen om rullerende opptak som er bestilt av kommunestyret er skrevet som et eget dokument.

I denne utredningen er utvalgte nøkkeltall for sektoren tatt med. Nøkkeltallsdokumentet i sin helhet må imidlertid ses i sammenheng med utredningen. Det samme må utfordringsdokumentet.

1.1 Metode

Som grunnlag for denne utredningen er det foretatt datainnsamling, KOSTRA-analyse og innsamling av kvalitative innspill fra brukere og innbyggere.

Innsamlingen fra brukere er basert på representasjonsprinsippet. Det vil si at det er representanter for ansatte, ledelse, barn og foresatte, ved aktuelle barnehager, som har organisert høringene og oppsummert innspillene fra sin enhet. Alle barnehager er gitt muligheten til å komme med innspill. Metoden egner seg til å innhente kunnskap om hvordan noe oppfattes eller vurderes, og til å gi et nødvendig tillegg til annen datainnsamling. Spørsmålene ble sendt barnehagene med en frist på ca. 3 uker til å svare. Representantene ble bedt om å involvere sin brukergruppe på best mulig måte. Spørsmålene som ble stilt er gjengitt i oppsummeringene som kommer i kapittel 4.

I tillegg er det signalisert at det skal være lav terskel for å komme med innspill til utredningen for brukere og innbyggere for øvrig. Det er i den forbindelse opprettet en *innbyggerportal* på Orkland kommunes hjemmeside med et innmeldingsskjema. Skjemaet har vært helt åpent for at innbyggerne kan gi innspill på akkurat det de vil. Det er ikke gitt anledning til å besvare anonymt i det elektroniske spørreskjemaet.

2. En kort beskrivelse av dagens barnehager

Det er 14 barnehager i Orkland kommune, organisert i 10 enheter. Evjen, Orkanger (Rianmyra og Bekkfare), Gjølme, Grøtte, Årlivoll (Svorkmo og Vormstad) ligger i tidligere Orkdal kommune, Meldal (Grefstad, Å), Storås og Løkken i tidligere Meldal kommune, Krokstadøra i tidligere Snillfjord kommune og Lensvik og Mølnbukt i tidligere Agdenes kommune.

Barnehagene som ligger i områder med størst befolkningstetthet er Orkanger, Evjen og Grøtte. Orkland er ett opptaksområde

2.1 Dagens barnetall i barnehagene

For å kunne si noe om kapasitetsbehov innenfor barnehageområdet benyttes SSB sine prognoser, samt informasjon om fødselstall som innhentes fra helsestasjonene.

Tabellen under viser hvordan årskullene i barnehagen er fordelt etter de gamle kommunegrensene. Tabellen inneholder også en foreløpig prognose for antall fødte i 2023.

Tabell 2.1 Barnetall prognoser, antall fødte og tilflyttere

	2023 prognoser	2022 mod	2021 mod	2020 mod	2019 mod	2018 mod
Orkland SSB- prognoser	160	154	156	158	142	168
Orkdal	117	131	121	110	114	109
Meldal	32	29	32	32	27	41
Agdenes	9	8	16	7	6	17
Snillfjord	4	6	5	2	2	4
Totalt antall fødte	162	174	174	151	149	171
Tilflyttere		+1	+4	+16	+9	+20
Totalt antall kull	162	175	178	167	158	191

Tabellen viser stort sett er samsvar mellom SSBs prognoser og hvor mange barn som blir født. I 2021 og 2022 ble det født flere barn enn prognosen tilsa, og det førte til at prognosen for 2023 ble justert opp. I tillegg har tilflytting økt årskullene.

2.2. Barnehagene

Mølnebukta barnehage

Mølnebukta barnehage ligger i ytre Agdenes, rett ved Lysheim skole. Barnehagen stod ferdig 2019. Barnehagen har 24 plasser.

Lensvik barnehage

Lensvik barnehage er lokalisert rett ved Lensvik skole. Barnehagen ble bygget i 2006, med tre avdelinger. Barnehagen har 66 plasser.

Gjølme barnehage

Gjølme barnehage ligger i Råbygda, og ble bygd vegg i vegg ved Gjølme skole i 1991, som en barnehage med en avdeling. Siden 2011 har barnehagen vært en tre-avdelingsbarnehage fordelt på to hus. Barnehagen har 70 plasser.

Orkanger barnehage

Orkanger barnehage ligger i sentrum på Orkanger. Barnehagen er en 10-avdelingsbarnehage som består av to bygg, Bekkfaret og Rianmyra. Barnehagen har 200 plasser.

Evjen barnehage

Evjen barnehage ligger rett ved Evjen skole. Barnehagen ble bygget i 2004, og i 2012 ble *Kårenden* midlertidig etablert for å ivareta rullerende opptak. I dag drives barnehagen med syv avdelinger. Tre avdelinger for storbarn og fire avdelinger for småbarn, plass til 131 barn

Grøtte barnehage

Grøtte barnehage ligger på Fannrem, og ble startet opp på Kongshaugen i august 1996. Fra høsten 2014 har barnehagen hatt åtte avdelinger. Barnehagen har 160 plasser.

Årlivoll barnehage (Vormstad og Svorkmo)

Vormstad barnehage ble bygd i 1989. Siden oppstart har den vært påbygd tre ganger. Siste påbygg ble ferdigstilt i januar 2020. Barnehagen har 24 plasser. Svorkmo barnehage ligger rett ved Årlivoll skole. Barnehagen ble ferdigstilt i 2010, og har to avdelinger. Barnehagen har 39 plasser.

Løkken barnehage

Løkken barnehage ligger mellom Løkken og Bjørnli. Løkken barnehage stod ferdig august 2012 og er en barnehage med fem avdelinger. Barnehagen har 90 plasser.

Meldal barnehage (Grefstad og Å)

Å barnehage flyttet inn i gamle Å skole, etter at denne ble ombygd og oppusset til barnehage i 2015, to avdelinger. Barnehagen har 36 plasser. Grefstad barnehage ligger ved siden av Meldal barne- og ungdomsskole. Barnehage ble bygget i 2016, med fire avdelinger. Barnehagen har 72 plasser.

Storås barnehage

Storås barnehage flyttet inn i gamle Storås skole august 2015. Barnehagen har tre avdelinger. Barnehagen har 66 plasser.

Krokstadøra barnehage

Barnehagen ligger i sentrum på Krokstadøra, rett ved Å skole, og ble bygget i 1991. Barnehagen har to avdelinger. Barnehagen har 25 plasser.

3. Kvalitet i barnehagen

I denne delen ser vi nærmere på lokale og nasjonale føringer for oppvekstfeltet, intensjoner bak endringene og hvordan disse vil påvirke kvalitet, måter å jobber på og organisering.

Kvalitet er ikke et absolutt begrep og det er ulike oppfatninger om hva som er kvalitet for den enkelte. Nesten alle barn i Orkland kommune går i barnehage, og det er derfor en viktig arena for å gi barn en god start på livet ved hjelp av godt faglig innhold, kompetanse og forebyggende tidlig innsats. Barnehagen er viktig for å forhindre skjevutvikling og utenforskap. Det er derfor helt avgjørende å ha fokus på god kvalitet i barnehagene.

3.1 Nasjonale føringer i Rammeplanen

Rammeplanen gir retningslinjer for barnehagens verdigrunnlag, innhold og oppgaver. Alle barnehager skal bygge sin virksomhet på verdigrunnlaget og innholdet som er fastsatt i barnehageloven og på internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til, blant annet ILO – konvensjon nr.169 om urbefolkninger og FNs barnekonvensjon. Målet med rammeplanen er å gi styrever, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen gir også informasjon til foreldre, eier og tilsynsmyndighet. Evalueringen viser at ny rammeplan som kom i 2017 oppfattes som en videreføring og tydeliggjøring av barnehagens samfunnsmandat og oppgaver mer enn en endring, og den har bred legitimitet i sektoren.

3.2 Stortingsmelding 6, Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap¹

Stortingsmelding 6, *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap* ble behandlet i Stortinget 24.04.20. Meldingen, som blant annet følger opp utvalgsrapportene fra Nordahl og Stoltenberg, legger fram en rekke tiltak for å forbedre utdanningssystemet og sikre et godt tilpasset pedagogisk tilbud for alle barn og elever. Sentrale tiltak som nå er vedtatt handler om å styrke det tverrfaglige samarbeidet og å sette i gang et varig kompetanseløft på det spesialpedagogiske feltet for ansatte i barnehager, skoler og PPT. Kompetansekravene til personale som skal yte spesialpedagogisk bistand blir skjerpet, slik at de mest sårbare barna mottar best mulig hjelp og støtte.

3.3 Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis er en nasjonal satsning som skal bidra til at det er tilstrekkelig kompetanse tett på barna og elevene. Kompetanse til å kunne forebygge utenforskap, fange opp utfordringer og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert de som har behov for særskilt tilrettelegging. En viktig føring i kompetanseløftet er at kompetansen skal nærmere barnet. I kommunen betyr dette at PP-tjenesten får en ny rolle der systemrettet arbeidet i skoler og barnehager forsterkes. Dette skal erstatte en del av arbeidet med sakkyndige vurderinger, og PPT skal hjelpe barnehagen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge tilbudet bedre til rette for barn med særlige behov. PP-ansattes kompetanse og utenfra-blikk kan utgjøre et viktig supplement til barnehageansattes kompetanse, noe som også kan styrke det ordinære tilbudet og komme alle barn til gode.

PP-tjenesten skal samarbeide med andre instanser som helsestasjonstjeneste og barnevern og dette skal være i samhandling med barnehage, barn og foreldre. Da er det viktig at det er gode arenaer for slikt samarbeid, og at de ulike instansene bruker mest tid der ansatte og barn er. Man vil få mer tilstedeværelse per enhet dersom man har få steder å fordele seg på.

3.4 Barnevernsreformen - en oppvekstreform

Et mål med barnevernsreformen er å styrke kommunens forebyggende arbeid og tidlig innsats slik at flere utsatte barn og familier skal få hjelp på et tidlig tidspunkt. Dette er mål som kun kan nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren, hvor samordning og koordinering av tjenestene vil være sentrale virkemidler for å nå målene. Reformen omtales derfor som en oppvekstreform.

I reformen ligger det et krav om at kommunestyret skal vedta en forpliktende plan som skal bidra til tverretattlig samarbeid i kommunen, herunder integrere barnevernets arbeid i kommunens øvrige barne- og oppvekstpolitikk.

Summen av endringene fører til at kommunens støttetjenester må ha et tett samarbeid med barnehager og at kompetansen i så stor grad som mulig skal komme barn og unge til gode.

3.5 Nye krav til ledelse i barnehage

Fra 01.08.23 gjelder ny forskrift om styrerressurs i barnehagen. Hver barnehage skal ha en styrer. Styrer skal ha daglig kontakt med og oppfølging av hver barnehage. Barnehager kan unntaksvis samarbeide om styrerressurs eller ha felles styrerressurs med andre barnehager, dersom slik organisering ikke fører til reduksjon av styrerressursen for hver enkelt barnehage. Det må være forsvarlig avstand mellom barnehagene og organiseringen må ikke gå på bekostning av kvaliteten på barnehagetilbudet. Unntaksvis kan også skole og barnehage samarbeide om styrer- og lederressurser ut ifra de samme forutsetningene som nevnt.

Det er flere studier som finner at kvalitet i barnehagen henger sammen med god ledelse, blant annet [DMMHs rapport fra 2017](#). En god leder tar ansvar for utviklingsarbeid og implementering. En tilstedeværende leder sørger for at arbeid blir satt i gang, ansatte blir involvert og arbeidet opprettholdes. Både styrer og pedagogisk leder må delta i barnehagens hverdagsliv for å mobilisere det *profesjonsfaglige fellesskapet*. For det er i barnehagens daglige praksis at de ansatte aktualiserer, verbaliserer og oversetter rammeplanen. Ledelse må kontinuerlig være delaktig og få frem refleksjoner og bevisstgjøring rundt barnehagens praksis.

3.5 Strategi for barnehagekvalitet 2021-2030

Vi vet at barnehagetilbudet barn får varierer i kvalitet. Regjeringen har derfor utarbeidet en strategi for at alle barn skal få et godt barnehagetilbud uansett hvor de bor og hvilken barnehage de går i ([Barnehager mot 2030. Strategi for barnehagekvalitet 2021–2030 \(regjeringen.no\)](#)). Denne strategien har som ambisjon at minst 50 % av barnehagens ansatte skal være pedagoger og andel faglærte skal

økes innen 2030. For øvrige ansatte skal det foreligge plan for hvordan formell kompetanse kan oppnås. Alle barnehager skal ha god og kvalitetsutviklende ledelse, og alle ansatte skal gis mulighet for etter- og videreutdanning.

Dette viser hvordan regjeringen vektlegger *kompetanse* for å heve kvaliteten i barnehagen. Nesten alle barn går i barnehage, og oppholder seg der i 6-10 timer per dag fem dager i uka. Der møter de voksne som vil ha betydning for deres læring og utvikling. Da er det en viktig faktor for god kvalitet at den voksne har god kompetanse på barns utvikling og læring. Det kan gi barn en god start i livet, bidra til å gjøre dem robust og forebygge utenforskap. Utenforskap koster samfunnet store summer samtidig som det gir redusert livskvalitet for den enkelte. Derfor er det viktig at alle som arbeider innen oppvekst bidrar til økt livsmestring, og at det gir like muligheter for alle, uavhengig av hvilken barnehage du går i og hvem du går sammen med.

3.7 Barnehagestørrelse og kvalitet

De siste årene har barnetallet i Norge falt, og utviklingen går mot færre og større barnehager i Norge. Statistikk fra Udir.no viser at det er kategorien barnehager med mer enn 75 barn som minker minst, mens antallet barnehager med mindre enn 26 barn har falt mest i løpet av siste 10-årsperiode. Det har vært forsket lite på effekten av disse strukturelle endringene.

En studie fra 2011 (IRIS – Barnehagens organisering og strukturelle faktorerets betydning for kvalitet) fant at det var de mellomstore barnehagene som kom heldigst ut. Dette fordi de syntes å være store nok til å sikre faglig utvikling for personalet, og små og oversiktlig nok til å ivareta trygge rammer for barna.

I 2017 fikk barnehagene ny rammeplan, og i 2020 kom [underveisrapporten](#) fra forskningselskapet NORCE, som evaluerer implementeringen av den. Etter å ha analysert svar fra mer enn 2000 styrere, finner de blant annet følgende:

- De større barnehagene (100+) opplever at rammeplanen preger arbeidet i barnehagene i mer utstrakt grad enn de minste barnehagene (0-50 barn).
- Jo større barnehagen er, dess mindre oppleves tilgang på kompetanse som en begrensning i rammeplanarbeidet.
- Det er tendens til at styrking av arbeidet med nye barn, styrking av arbeidet med interne overganger, og graden av formalisering i skriftlige planer og rutiner, øker med barnehagens størrelse.

3.9 Fellesnevnerne for fremtidens barnehage

Hva er så fellesnevnerne for nasjonale føringer og lovendringer? Jo, disse er:

- Forpliktende samhandling
- Tidlig innsats og forebygging
- Kompetansen skal nærmere barnet
- Barnets stemme og brukermedvirkning, barnets beste skal ligge til grunn for alle avgjørelser
- Ansatte med høy kompetanse som samarbeider
- God ledelse som sørger for kvalitetsutvikling

For barnehageeier er dette føringer og forventninger som vil kreve en målrettet innsats der ledere og ansatte må spille på hverandres kompetanse i større grad enn i dag. Samhandling mellom støttetjenestene må i større grad foregå i barnehagen, og arbeidet må ledes av ledere som har kompetanse og ressurser til å lede komplekse utviklingsprosesser.

3.10 Hvordan kan vi måle kvalitet?

Kvalitet er ikke et entydig begrep. I barnehage- og opplæringsssammenheng beskrives kvalitet ofte ut fra underområdene strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultatkvalitet (Udir).

Strukturkvalitet beskriver de ytre forutsetningene, og handler blant annet om fysiske forhold som bygninger og ressurser, personalets kompetanse, bemanning, organisering og økonomi.

Prosesskvalitet beskriver innholdet i tilbudet eller opplæringen, og handler blant annet om hvordan rammeplanen eller læreplanen gjennomføres i praksis, medvirkning, relasjoner, aktivitetstilbud, ledelse og kultur for læring.

Resultatkvalitet er det dere ønsker å oppnå med tilbudet. Det kan for eksempel bety at barna eller elevene opplever lek, læring, trivsel og utvikling, aktiviteter og samhandling.

De tre kvalitetstypene henger sammen. For eksempel kan de ansatte og deres utdanning og kompetanse (strukturkvalitet) påvirke hvordan samspeillet mellom barn og voksne blir (prosesskvaliteten), som igjen har betydning for barnas trivsel og utvikling (resultatkvaliteten).

3.11 Kvalitetsindikatorer

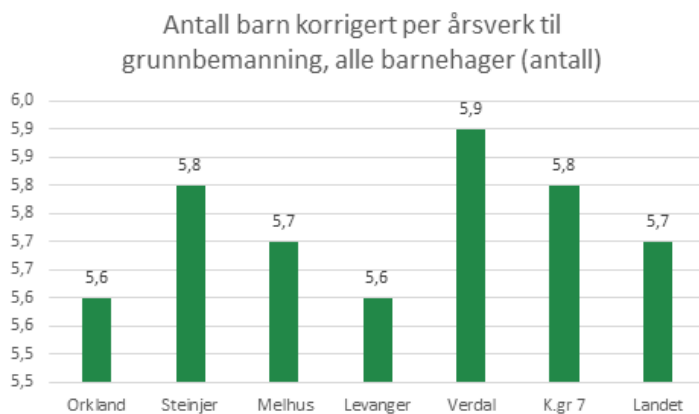
Vi har etter hvert fått mange rapporterings- og målepunkter som kan indikere kvaliteten på tjenesten. Ved å gjøre et utvalg kan vi måle kvalitet i Orklandsbarnehagen over tid. Styrenettverket i Orkland kommune foreslår å bruke utvalgte indikatorer i foreldreundersøkelsen, Class-observasjoner og rapporteringspunkter fra BASIL (barnehagens innrapporteringssystem) for å måle henholdsvis struktur, prosess- og resultat kvalitet.

Tabell 3.1 Kvalitetsindikatorer i Orklandsbarnehagen

Kvalitet i barnehagen	Bekkefær	Rianmy	Evjen	Gjølme	Svorkmo	Vormstad	Grøtte	Krokstadøra	Lensvik	Mølnbukt	Løkken	Storås	Grefstad	A
Strukturkvalitet														
Antall barn per ansatt 15.12	5,8	5,6	5,8	5,2	5,9	6	5,7	4,9	5,5	3,6	5,7	5,6	6	5,2
Antall barn per ansatt, rullerende opptak														
Antall barn per pedagog 15.12	11,7	12,1	13,2	11,9	12	11,4	10,8	13,9	14,5	7,1	12,8	11,7	12,7	10,8
Antall barn per pedagog , rullerende opptak														
Foreldretilfredshet ute/innemiljø skala 1-5														
Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med barnehagens utearealer?	4,0	4,1	4,2	4,4	4,0	4,1	4,7	4,1	4,4	*	4,3	4,2	3,5	4,8
Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med barnehagens lokaler?	4,1	4,1	4	4,2	4,3	4,1	4,5	4,1	4,2	*	4,2	4,3	4,3	4,5
Areal per barn	8,8	6,2	4,5	8,1	7,3	7,9	8,1	8,3	7,4	10,9	12,2	5,2	5,9	7,5
Kompetanse - andel pedagoger	50	47	45	45	50	55	54	38	41	54	45	50	49	50
Prosesskvalitet														
CLASS observasjon, domene emosjonell og atferdsmessig støtte skala 1-7	5,15	5,15	5,20	5,26	5,80	5,80	5,75	5,57	5,34	*	5,72	4,99	5,43	5,43
Foreldretilfredshet relasjon barn - voksen skala 1-5														
Jeg opplever at barnet mitt føler seg tryggt på personalet i barnehagen.	4,9	4,8	4,8	4,9	4,8	4,7	4,9	4,4	4,7	*	4,8	4,8	4,8	4,7
Foreldretilfredshet barnets trivsel skala 1-5														
Jeg har inntrykk av at barnet mitt trives i barnehagen.	4,9	4,7	4,9	4,9	4,8	4,8	4,8	4,3	4,8	*	4,7	5,0	4,8	4,7
Jeg har inntrykk av at barnehagen legger til rette for allsidig lek og aktiviteter.	4,8	4,7	4,8	4,9	4,6	4,6	4,7	4,1	4,8	*	4,7	4,7	4,5	4,9
Medarbeidertilfredshet - mangler indikator														
Resultatkvalitet														
CLASS observasjon, domene støtte til utvikling og læring skala 1-7	4,54	4,54	4,95	5,13	5,68	5,68	5,17	3,98	4,27		4,10	4,02	4,55	4,55
Foreldretilfredshet barnets utvikling skala 1-5														
Jeg har inntrykk av at barnehagen bidrar til mitt barns sosiale utvikling	4,8	4,6	4,8	4,9	4,8	4,6	4,8	3,8	4,7	*	4,7	4,7	4,6	4,9
Jeg har inntrykk av at personalet i barnehagen oppmuntrer mitt barns nysgjerrighet og lyst til å lære.	4,8	4,7	4,8	4,9	4,8	4,6	4,8	3,8	4,6	*	4,7	4,6	4,6	4,8
Jeg har inntrykk av at barnehagen tilrettelegger for mitt barns språkutvikling	4,9	4,6	4,7	4,8	4,7	4,7	4,7	3,9	4,7	*	4,8	4,6	4,7	4,8
Totalt sett, hvor fornøyd eller misfornøyd er du med din barnehage?	4,6	4,5	4,7	4,8	4,4	4,4	4,7	3,6	4,5	*	4,4	4,5	4,3	4,8
Sykefravær 2022 i prosent	7,8	7,8	9,6	12	14,3	14,3	9,3	15,2	11,1	*	8	13,5	11,9	11,9

Tallene i skjemaet over er hentet fra foreldreundersøkelsen i 2022, sykefravær for 2022 og Classobservasjoner i 2023. Oppsummert viser indikatoroversikten at det er små forskjeller på foresattes opplevde *barnehagekvalitet*. Alle barnehager, både små og store, sentrale og usentrale skårer høyt på områder som barns sosiale og faglige utvikling, lek og aktivitet, trivsel og omsorg. Når det gjelder uteområdet varierer skårene fra 3,5 til 4,8 på en skala fra 1-5. Alle barnehager skårer over 4 på lokaler.

Figur 3.1 Antall barn per årsverk

Figuren er hentet fra KOSTRA/nøkkeltalldokument og viser hvor mange barn det er per årsverk til grunnbemanning i barnehagene. Med grunnbemanning menes pedagogisk ledere og ansatte som jobber direkte med barna. I sammenligningen over kommer det frem at Orkland, sammen med Levanger, har færrest barn per årsverk. Dette gjelder også om en sammenligner med kommunegruppen og landet for øvrig.

Det er verdt å merke seg at denne framstillingen baserer seg på telling 15.12. hvert år. I Orkland kommune øker vi antall barn i vårhalvåret gjennom rullerende opptak. Etter styrernes egne beregninger øker antall barn per årsverk til grunnbemanning i vårhalvåret på grunn av rullerende opptak. Det er også en stor intern spredning i barnehagene, fra 3,6 barn per årsverk til 6 barn per årsverk til grunnbemanning.

For å måle medarbeidertilfredshet, mangler vi gode indikatorer, men vi kan gå ut fra at stort fravær i barnehagen vil kunne påvirke arbeidsmiljøet, bemanningstetthet og dermed innholdskvaliteten. Vi kan derfor bruke sykefraværsprosenten som indikator på dette området.

Tallene viser at det er de største barnehagene som har lavest sykefravær. De største enhetene ligger sentralt i Orkland kommune og har større tilgang på vikarer. I tillegg har de, på grunn av stort antall ansatte, mulighet for å omdisponere ansatte mellom ulike grupper/avdelinger. Et sykefravær på en liten enhet gir større utslag i prosent enn sykefravær på en stor enhet. Samtidig er små enheter mer sårbare for fravær, da de i utgangspunktet er færre ansatte. Det viser seg også at små enheter på små steder har vanskeligere for å få tak i vikarer. Dette bidrar til å gjøre de ekstra sårbare ved fravær.

4. Funn i brukernes innspill

Barn i barnehagen

Barna ble spurt om hva som skal til for at de har det bra i barnehagen, sammen med de voksne og de andre barna, hvilke leker de liker og hvilke leker de savner, og om de har plass til å leke, springe, hoppe, være i fred.

Funn oppsummert

Alle barn som er spurt, trekker frem at vennskap er veldig viktig for dem for at de skal ha det bra i barnehagen. De ønsker å ha noen å være sammen med og leke med. De vil ikke at noen skal være utenfor, krangle eller være uvenner.

Barn i alle barnehager sier at de voksne er der for dem, de passer på dem, trøster og gir omsorg. De voksne i barnehagen er snille med dem. Det kan virke som at barna føler seg sett og ivaretatt i alle barnehager, både i små og store.

Noen barn er opptatt av at det må være steder å være i fred på i barnehagen, et sted de kan være alene. Barna oppgir at de har mye leker og steder å leke, men at de også ønsker seg mer.

FAU - foreldrearbeidsutvalget

FAU har fått brev av kommunalsjef og fått presentert bakgrunnen for tjenesteutredningen av barnehagens styrer. De har fått 11 spørsmål de skal besvare om kvalitet, ressurstilgang og tilbudsstruktur. Spørsmålene er basert på intervjuguiden KS konsulenter har brukt i grunnskoleutredningen, men tilpasset barnehage. Alle FAU-ledere ble invitert til en felles orientering om utfordringsdokumentet sammen administrasjonens ledergruppe.

Funn oppsummert

FAU i alle barnehager er veldig godt fornøyd med innholdet og kvaliteten i barnehagehverdagen for barna sine. Det er ingen forskjell i svarene på små og store barnehager. FAU gir ros til kompetente og engasjerte ansatte som ser barna deres og som gir dem et godt barnehagetilbud. Dette funnet støttes av foreldreundersøkelsen som gjennomføres hvert år.

Det er mange nybygde barnehager i Orkland, og FAU ved disse barnehagene er stort sett veldig fornøyd med bygningene, men FAU på Gjølme, Orkanger, og Evjen trekker spesielt fram trangboddhet og noe uegnet barnehagebygg i sine svar. Delvis også Årlivoll barnehage. FAU i alle barnehager trekker frem lav ressurstilgang i form av bemanning, vedlikehold og utstyr.

Om tilbudsstruktur nevner de fleste FAU at rullerende opptak er en veldig god ordning som de mener gir Orkland kommune et konkurransefortrinn og et godt omdømme som oppvekstkommune. Dette er en ordning de mener bør fortsette. Alle er fornøyd med åpningstidene, som de mener er godt tilpasset.

FAU i barnehager som ligger i tidligere Meldal, Snillfjord og Agdenes trekker frem betydningen av å ha en barnehage i nærheten av bosted og barnehagens betydning for lokalsamfunnet. De frykter

at bostedet vil bli mindre attraktivt å bosette seg i for barnefamilier hvis barnehagen blir nedlagt. Det er også i mange tilfeller langt til nærmeste barnehage.

Ansatte

Ansatte drøftet kvalitet i barnehagen, ressursituasjonen, handlingsrom, rekruttering, samhandling med andre tjenester og barnehagestørrelse.

En eller to plasstillitsvalgte ved hver enhet har oppsummert innspillene fra ansatte og levert disse i eget spørreskjema. Alle plasstillitsvalgte ble invitert til felles orientering om utfordringsdokumentet og felles orientering av foreløpige funn ved administrasjonens ledergruppe.

Funn oppsummert

Ansatte i alle barnehager er opptatt av god faglig kvalitet, og trekker fram ulike sterke og svake sider i sin barnehage. På spørsmål om barnehagen er i stand til å oppfylle alle lovpålagte oppgaver er svarene delt. De som svarer nei, oppgir fravær og store barnegrupper som noen av årsakene til at de ikke greier å oppfylle kravene som blir stilt til dem. Oppgavene er store, og de ansatte har en følelse av at de ikke strekker til for alle barn som trenger dem. Utdatert IT-utstyr er en annen årsak som oppgis som grunn til at lovpålagte oppgaver ikke oppfylles.

Ansatte i alle barnehager mener ressurstilgangen, ansatte, er for lav. De mener grunnbemanningen og lønnen burde vært høynet for å rekruttere, beholde, gi et godt pedagogisk tilbud og for å unngå høyt sykefravær. Det er for lite midler til vedlikehold, innkjøp og oppdatering av utstyr i barnehagene. Ansatte opplever at midler til vedlikehold er på et minimum. Det er for lite tid.

Når det gjelder størrelse på barnehage og mulighet for et godt profesjonsfaglig fellesskap er de fleste barnehager fornøyd. Gjølme og Årlivoll barnehager trekker fram at de er litt små, og at det er utfordrende å få til et godt faglig fellesskap fordi de er spredt på to hus og ikke møtes daglig.

Det er ansatte i de største barnehagene som er mest bekymret for rekruttering. De har hatt mange utlysninger de siste årene og opplever nedgang i antall kvalifiserte søkere. Ansatte i barnehager som ligger utenfor sentrum har ikke i like stor grad opplevd utfordringer med rekruttering, og får stort sett den kompetansen de søker etter, men de er bekymret for fremtiden med tanke på at færre søker barnehagelærerstudiet, og at barnehager som framskrives med synkende barnetall kan virke som en usikker arbeidsplass.

Ansatte mener at åpningstiden er godt tilpasset behovet. Ansatte i flere barnehager trekker fram at rullerende opptak er bra for barnefamilier, men at de er usikre på om det er til barns beste. Rullerende opptak utfordrer driften i barnehagene da oppstart i barnehage er en fase som krever mye av barnehagen for å ivareta barn og foreldre i en svært viktig fase i barnets liv.

Når det gjelder samhandling med andre tjenester er det ulike tilbakemeldinger. De fleste ansatte er fornøyd med samarbeidet med PP-tjenesten, men skulle ønske at både PP-tjenesten og helsesykepleier hadde vært mer på enhetene. Til tross for «lengre fysisk avstand» oppleves det profesjonsfaglige fellesskapet større nå enn før sammenslåing. Barnehagene i Meldal trekker fram at de savner logoped som reiser ut og det samarbeidet de tidligere hadde med helsestasjonen.

Ansatte i alle barnehager mener at de største utfordringene i fremtiden er synkende barnetall, redusert økonomisk ramme, rekruttering og å beholde ansatte. Barnehagene står i ulike utfordringer. Mens noen er opptatt av å øke barnehagekapasitet i sentrum, er andre opptatt av verdien ved å bevare små barnehager utenfor sentrum.

Løsninger som skisseres for å løse utfordringene er bolystaksjoner i utkantene, høyere lønn, høyere grunnbemanning, sammenslåing av enheter og høyere prioritering av oppvekstsektoren.

Styrere

Styrernetverket, fora for alle styrerne, har drøftet kvalitet i barnehagen, ressursituasjonen, handlingsrom, rekruttering, samhandling med andre tjenester og barnehagestørrelse. I tillegg har hver enkelt styrer besvart et spørreskjema. Det er også opprettet ei arbeidsgruppe som har jobbet med kvalitetsbegrepet og hvordan måle kvalitet i form av utvalgte indikatorer.

Funn oppsummert

De fleste barnehagestyrere oppgir at de oppfyller alle lovpålagte krav. Det er to barnehagestyrere som oppgir at de ikke alltid gjør det. Evjen barnehage oppfyller ikke anbefaling om areal per barn og Gjølme barnehage sier det er utfordrende å oppfylle lovpålagte krav ved fravær av ansatte.

Alle barnehagestyrerne er godt fornøyd med kvaliteten på det faglige innholdet i barnehagen sin.

Ingen av barnehagestyrerne er fornøyd med ressurstilgangen. Det har ikke midler til å oppdatere og vedlikeholde på et nødvendig nivå. Bemanningen ligger veldig akkurat på norm, og det er små muligheter for nødvendig styrking uten at det går utover lønnsbudsjett.

Samhandling med andre tjenester – styrerne er stort sett fornøyde, men peker på noen forbedringspunkter, som de uttrykker som et ønske om at tjenestene i større grad har «utesko» og kan prioriterer å være i barnehagen.

Kompetanse og rekruttering: per i dag har alle barnehager høy tetthet av pedagoger, det vil si nær opp til regjeringens mål for 2025 om at 50% av alle ansatte i barnehagen skal være pedagogutdannet. Det er, i alle barnehagene, ønskelig med flere ansatte som har spesialpedagogikk som en del av utdanningen sin.

Til nå har styrerne greid å rekruttere ansatte med riktig kompetanse, men de uttrykker bekymring for hvordan fremtiden kan bli. De merker seg at det har blitt færre søkere på stillingene som

utlyses, og de vet at færre velger å utdanne seg som barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere. Det er sentrumsbarnehagene som har hatt behov for flest utlysninger, og styrerne i disse barnehagene ser ut til å være mer bekymret enn styrerne i mindre sentrale strøk.

Alle styrere mener at åpningstidene er godt tilpasset behovet, men lang åpningstid betyr at bemanning blir «tynn» i store deler av dagen – begynnelse og slutt. En mer komprimert åpningstid ville gjort at flere voksne var til stede samtidig. Alle styrere er stort sett enig i at rullerende opptak er god familiepolitikk og et godt tilbud til 1-åringen, men ordningen fungerer ikke for barnehagene og de ansatte da det krever at barnehagen må rekruttere nye ansatte gjennom hele året og at denne rekrutteringen fører til mange midlertidige ansettelser. Det er allerede krevende å få kvalifiserte søkere på stillinger gjennom året, og det vil trolig bli enda mer krevende fremover.

Alle styrere er stort sett fornøyde med barnehagens størrelse. Store barnehager ser noen stordriftsfordeler som at de har bedre tilgang på vikarer eller at avdelinger kan samarbeide ved fravær. De store barnehagene er mindre bekymret for å greie å få til å ha påkrevd kompetanse på barnehagen sin i framtida, mens noen styrere på mindre barnehager ser at det kan bli en utfordring. Ved fravær må det settes inn vikar i de små barnehagene, og det er krevende når de har liten tilgang på vikarer. Årlivoll og Gjølme er to middels store barnehager som peker på at det er sårbart, for det profesjonsfaglige fellesskapet, at personalet er delt på to hus.

Barnetallsnedgang i kommunen som helhet, men fortsatt press i sentrum, redusert økonomi og rekruttering er det som bekymrer styrerne mest. Flere styrere peker på strukturendring som løsning for å løse utfordringene som ligger foran oss. Barnehagekapasiteten i sentrum må økes. Det bør vurderes hvor mange barnehager det er behov for i tidligere Meldal.

4.1.Hovedfunn i innsamlet materiale.

Både barn, foreldre, ansatte og styrere ser ut til å være veldig godt fornøyd med kvaliteten på barnehagetilbudet. Barna sier de voksne i barnehagen passer på dem, er snille og gir dem trøst og omsorg. Foreldre føler seg trygg på at de ansatte i barnehagen ser barna deres. Innspillene bekreftes med tall fra foreldreundersøkelsen hvor alle barnehager skårer høyt på barns trygghet, læring og utvikling.

Når det gjelder samhandling med andre tjenester, sier ansatte og styrere at de stort sett er fornøyd. De er mest fornøyd med samarbeidet med PPT. Men de ønsker seg et tettere samarbeid med støttetjenestene, og at de er mer ut på enhetene der barna er.

Foreldre er veldig godt fornøyd med tilbudsstrukturen. De fleste får barnehageplass der de ønsker. Rullerende opptak blir trukket fram av alle FAU som et familievennlig tilbud, og de svarer at

åpningstidene er godt tilpasset behovene de har. Fra sommeren 2023 var barnehagen stengt i to uker – dette nevnes ikke i innspillene fra foreldrene. Heller ikke at Orkland kommune har barnehagegaranti for innflyttere.

Verken ansatte, styrelere eller foresatte er fornøyd med vedlikehold og oppgradering av utstyr. Det legges merke til at bygg og utstyr slites og at det gjøres få utbedringer. Spesielt i sentrumsbarnehager er både ansatte og foresatte misfornøyd med innemiljø og plassutfordringer.

I tillegg har kommunen mottatt mange innspill fra innbyggerne via skjema på hjemmesiden. Innspillene kommer - med få unntak - utelukkende fra innbyggere bosatt i tidligere Meldal, Snillfjord og Agdenes som ønsker at kommunale enheter består. De beskriver viktigheten av å ha skole og barnehage i nærmiljøet sitt, både for familiene som bor der og for attraktiviteten til stedet. I noen innspill er ønsket om å beholde rullerende opptak trukket frem.

5. En økonomisk bærekraftig barnehagestruktur

I dette kapitlet ser vi på barnetallsutviklingen sammenlignet med barnehagekapasiteten.

5.1 Befolkningsframskrivinger

Tabellen under viser hvor mange barn Orkland kommune kan forvente å ha i barnehagealder hvert år fram til 2050.

Tabell 5.1 Prognose barnetall

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2034	2036	2038	2040	2042	2044	2046	2048	2050
1-2 år	310	337	350	335	332	330	331	333	335	338	340	345	350	355	355	354	352	351	350	348
3-5 år	552	538	518	526	538	547	531	528	527	528	531	538	543	550	558	560	558	556	554	551
	862	875	867	861	869	877	863	861	862	866	871	882	893	906	913	914	910	907	903	899

Denne prognosen for forventet barnetall er hentet fra Trøndelag i tall, som tar med flere faktorer enn tall som SSB gir, blant annet pandemi og krigen i Ukraina. Det gjør at disse prognosene er noe høyere enn SSB sine beregninger. Tabellen viser at tallet for barn i alder 1-5 år vil holde seg relativt stabilt framover. Det er først i 2034 at vi får en viss økning, med en foreløpig topp i 2042. For å se hvor vi får veksten, går vi inn på *grunnkretser*, eller soner.

Tabell 5.2 Utvikling barnetall på sonenivå

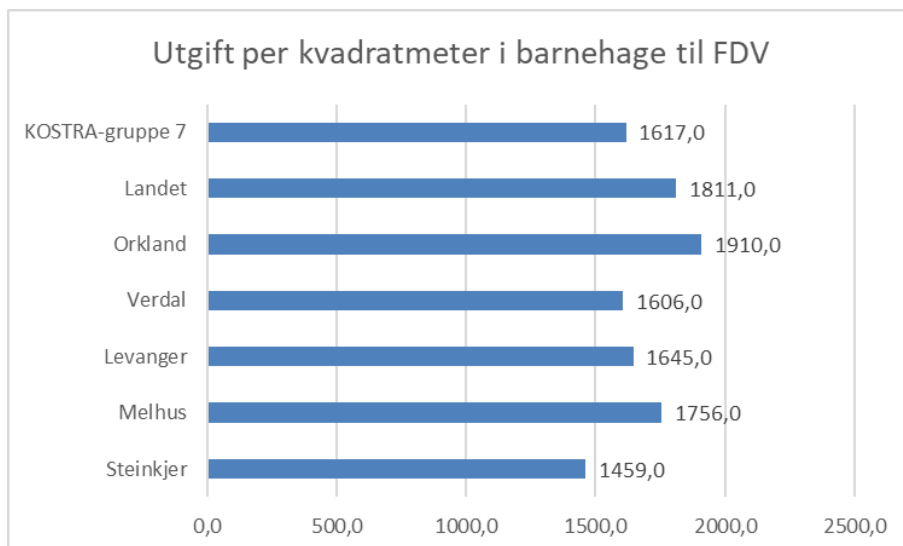
Sone	Prognose barnetall 2024	Prognose barnetall 2026	Prognose barnetall 2028	Prognose barnetall 2030	Prognose barnetall 2032	Prognose barnetall 2040
Snillfjord	16	15	15	15	15	16
Meldal	173	178	177	175	175	177
Agdenes	66	66	67	67	68	71
Orkdal	612	610	604	605	613	649
Totalt	867	869	863	862	871	913

Tabellen viser at veksten kommer utelukkende i sone Orkdal. I alle andre soner av kommunen vil barnetallet forholde seg stabilt. I tillegg vil vi forhåpentlig få tilflytting til kommunen og sannsynligvis intern flytting. I nøkkeltallsdokumentet vises det til at det meste av tilflytting og intern flytting i Orkland kommune går til sone Orkdal.

5.2 KOSTRA-analyse og areal. Kapasitet, kostnader og behov

Ifølge KOSTRA disponerer barnehagene i Orkland i overkant av 10.000 kvadratmeter, og kostnaden per kvadratmeter er ca 1.900 kr. Det gir kommunen utgifter på 19 millioner pr. år i forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) på barnehager. Inventar i byggene er ikke inkludert i disse tallene da dette dekkes av barnehagens eget budsjett.

Tabell 5.3 Utgifter per kvadratmeter

Tabellen viser at Orkland kommune har en høyere kostnad per kvadratmeter enn kommunene vi sammenligner oss med. Tallene inkluderer kostnader til energi, vedlikehold, renhold og drift. Avskrivninger er inkludert.

Tabell 5.4 Oversikt barnehagekapasitet per barnehage

Barnehage	Antall barnehageplasser	Brutto areal	Areal oppholdsrom barn	Antall barn per 15.12.22	Areal per barn
Evjen	131	1157	550,8	123	4,5
Gjølme	70	616	513	63	8,1
Grøtte	160	1549	1359	167	8,1
Rianmyra	100	1205	673	108	6,2
Bekkfaret	100	994	630	72	8,8
Svorkmo	39	536	263	36	7,3
Vormstad	24	174	174	22	7,9
Mølnebukt	24	292	109	10	10,9
Lensvik	66	735	461	62	7,4
Storås	66	650	223	43	5,2
Løkken	90	848	598	49	12,2
Grefstad	72	791	332	56	5,9
Å	36	440	142	19	7,5
Krokstadøra	25	301	155	17	9,1
Totalt	1003	10288	6182,8	847	

Tabellen viser antall barnehageplasser per barnehage areal per barnehage og areal per barn. Areal oppholdsrom barn inkluderer de rommene som faktisk står til barns disposisjon og for barns aktivitet. Veiledende norm for barns lekeareal inne er 4 kvadratmeter per barn over tre år og 5,33 kvadratmeter per barn under 3. Kolonnen helt til høyre viser at alle barn er innenfor norm 15.12.22, med unntak av Evjen barnehage som ikke er innenfor norm på småbarnsavdeling. Det er imidlertid stor forskjell på arealet barn disponerer i sin barnehage. I vårhalvåret tar alle barnehager inn flere barn som følge av rullerende opptak, og spesielt sentrumsbarnehagene utfordres ytterligere.

Tabell 5.5 Oversikt barnehagekapasitet og forventet barnetall sonevis

Sone	Antall barnehageplasser	Prognose barnetall 2024	Prognose barnetall 2026	Prognose barnetall 2028	Prognose barnetall 2030	Prognose barnetall 2032	Prognose barnetall 2040
Snillfjord	25	16	15	15	15	15	16
Meldal	263	173	178	177	175	175	177
Agdenes	90	66	66	67	67	68	71
Orkdal	624	612	610	604	605	613	649
Totalt	1002	867	869	863	862	871	913

Tabellen viser hvor mange barnehageplasser Orkland kommune har i de ulike sonene, og hvor mange plasser det er totalt (blå kolonne). De andre kolonnene viser hvor mange barn i barnehagealder vi kan forvente det er i hver sone fram til 2040, jmf Trøndelag i tall sine prognoser.

Ved hovedopptak ser vi at stort sett alle soner ha ledig barnehagekapasitet i uoverskuelig framtid. Det er først i 2040 at antall barn i sone Orkdal vil overstige antall barnehageplasser i denne sonen, men det vil fortsatt være god kapasitet totalt sett i Orkland kommune.

Sone Orkdal har imidlertid veldig få ledige plasser til å håndtere rullerende opptak og tilflyttere. Kapasitet i sentrum har blitt redusert etter at den private barnehagen på Fannrem ble nedlagt i 2021. Før det ble avdeling Kløvrevollen som lå under Evjen barnehage avviklet. I tillegg har vi to barnehager med lokaler som ikke er tilpasset dagens krav til barnehagedrift. *Utsikten* ved Gjølme barnehage er en tidligere enebolig som ble kjøpt av kommunen i 2011 for å ivareta økt barnetall i Gjølme krets. I dag brukes eneboligen av småbarnsavdelingene, og er et lite hensiktsmessig bygg i forhold til barnehagedrift. *Kårenden* ved Evjen barnehage ble etablert **midlertidig** for rullerende opptak i 2012 og består i dag av tre småbarnsavdelinger. Bygningen er ikke i henhold til arealnorm for småbarn.

Det manglet plasser til rullerende opptak i 2023 også. Det ble løst ved at Stjernestua på Orkanger barnehage ble gjenåpnet og ved at det ble etablert utebarnehage med lavvo på Grøtten barnehage. Barnegruppene ble dessuten fylt opp fra 12 til 15- grupper i de største barnehagene. Når det i tillegg forventes at den interne flyttingen i kommunen vil komme til Orkdal sone, vil det belaste barnehagekapasiteten ytterligere.

Alle de andre sonene har god barnehagekapasitet. I disse sonene utnyttes ca. 70% av plassene som er tilgjengelig i sonene.

5.3 Økonomiske drivere i barnehagen

I tillegg til utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV), er lønn den største økonomiske driveren i barnehage. Det har også en økonomisk betydning hvilken tilbudsstruktur barnehagene har.

Lønn

Lønn til ansatte bestemmes av kompetanse og ansiennitet som følger nasjonale regler. Man har et visst handlingsrom knyttet til lønn til ledere og assistenter, men dette påvirker marginalt i det store bildet.

Handlingsrommet ligger i antall ansatte, og hvilken kompetanse som ansettes. Nedre grense for antall ansatte kan likevel ikke være under bemanningsnorm, da dette angir en minstenorm. For Orkland kommune sin del, har flere av barnehager valgt å ansette flere pedagoger enn bemanningsnorm tilsier. Begrunnelsen for dette er at kompetanse gir økt kvalitet i barnehagetilbudet. Den nasjonale barnehagestrategien setter som mål at alle barnehager skal ha minst 50% pedagoger innen 2030. Dette målet er godt innenfor rekkevidde for Orkland kommune sin del.

I tillegg kommer kostnader til ledelse, merkantilt personale, spesialpedagog og styrkingsressurser.

Ledelse: Alle barnehager har en styrer, men noen barnehager består av to hus hvor ledelse ivaretas av en styrer. Dette gjelder Meldal barnehage, Årlivoll barnehage, Orkanger barnehage og Lensvik/Mølnbukt barnehage. I tillegg er Krokstadøra et oppvekstsenter med felles leder for skole og barnehage. Det er kun de største barnehagene Orkanger, Grøtte og Evjen som har styrerassistent i tillegg til styrer. Mølnbukt barnehage har egen fagleder.

Merkantilt personale: To barnehager i sone Meldal deler på en merkantilt ressurs, mens i de barnehagene som ikke har styrerassistent eller fagleder er det en pedagog som er friggitt for å utføre noen av de merkantile oppgavene.

Midler gitt som styrkingsressurs, for styrket tilbud per barn, ligger Orkland langt under når vi gjør en sammenligning med det som regnes som våre sammenligningskommuner. Dette til tross for at Orkland har økt denne ressursen sammenlignet med tidligere år. Tallene under er hentet ut fra nøkkeltallsdokumentet:

Tabell 5.6 Korrigert BDU til styrket tilbud per barn i kommunal barnehage

	Orkland	Steinkjer	Melhus	Levanger	Verdal	K.gr 7	Landet
Korrigerte BDU til styrket tilbud per barn i kommunal barnehage (kr)	13 278	34 868	20 293	32 546	18 758	24 863	30 137

Dette er midler kommunen bruker utover grunnbemanning, og en viktig ressurs for forebygging og tidlig innsats.

Som følge av nasjonale reformer som barnevernsreform og kompetanseløft er det en statlig forventning om at alle barnehager skal øke kompetansen. De fleste barnehager har spesialpedagogisk kompetanse på enheten, men ikke alle.

Tilbudsstruktur

Orkland kommune tilbyr et raust barnehagetilbud til sine innbyggere som går ut over de lovpålagte kravene. Kommunen har mange og romslige barnehager, tilbyr rullerende opptak, gir barnehagegaranti for innflyttere og tilpasset/utvidet åpningstid. Tidligere hadde vi også sommeråpen barnehage, mens fra 2023 holdes barnehagene stengt i 2 uker.

Totalt sett har barnefamilier et veldig godt og fleksibelt barnehagetilbud som de uttrykker at de er veldig godt fornøyd med. Barnehagene ligger stort sett veldig tett i Orkland, og foresatte bruker lite tid til å bringe og hente sammenlignet med for eksempel foresatte i større byer. De aller fleste søkere får plass i den barnehagen de helst ønsker. Både rullerende opptak og åpningstidene nevnes spesifikt av alle FAU som gode løsninger for barnefamilier.

Egen utredning viser at rullerende opptak er en ordning som gir ekstra årlige kostnader for kommunen på 5,2 millioner kroner per år. Utredningen viser at det er mulighet for å bruke mellom 3 og 11 millioner kroner, alt etter hvor mange som søker og hvordan ordningen må bemannes for å imøtekomme behovet. Dette tilbudet finansieres ved å redusere økonomisk ramme til alle andre områder.

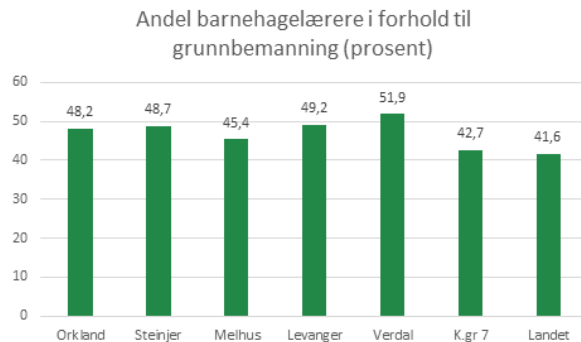
Barnehagegaranti for innflyttere, det vil si tilby innflyttere til kommunen barnehageplass innen tre måneder, er beregnet å ha en årlig kostnad på ca. 2,2 mill kroner. Det er ikke et lovpålagt krav, men en prioritering Orkland kommune gjør for å være attraktiv som bostedskommune.

Åpningstid: Barnehagene har en åpningstid som er godt tilpasset behovet til foresatte med 9 t 45 min hver dag. Det ble innført sommerstengt i to uker fra og med 2023. Sommeråpen barnehage var et tilbud som var lite brukt over lang tid, og som det ble vurdert som forsvarlig å redusere på. Det har skapt få reaksjoner i ettertid, og barnehagene har inntrykk av at det ordner seg for de aller fleste familier. Noen kommuner har forsøkt å redusere barnehagens åpningstid. Det har vært begrunnet i at bemanning blir komprimert og det er flere på jobb samtidig. Tilbudet antas å bli bedre for både barn og ansatte.

5.4 Rekruttering

Evne til å rekruttere og beholde ansatte med riktig kompetanse blir viktig for å opprettholde kvaliteten i barnehagetilbudet framover. Derfor må vi gjøre en analyse på hva mulighetene er framover i lys av at arbeidsledigheten er lav og at færre søker på barnehagelærerutdanningen nå enn tidligere.

Tabell 5.7 Andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanning

Figuren er hentet fra KOSTRA/nøkkeltalldokumentet, og viser at Orkland kommune ligger over snittet for landet og kommunegruppen når det gjelder pedagogtetthet. Av sammenligningskommunene våre er det bare Melhus som har lavere andel barnehagelærere sett i forhold til grunnbemanning.

Sammenligner vi Orkland kommune med andre kommuner i regionen vår, Trøndelag sørvest, ligger vi godt an. Kommuner som Heim, Hitra og Frøya har søkt mange dispensasjoner fra pedagogkravet og strever veldig med rekruttering.

Turnover – andel ansatte som går ut/slutter i sin stilling

Barnehagesektoren i Orkland kommune har pr i dag 220,9 årsverk. Innenfor området barnehage er det 12 faste ansatte som pr i dag er over 60 år, og 6 ansatte som er over 62 år. Den eldste ansatte innenfor barnehage er 64 år. De 12 ansatte dette utgjør, dekker pr i dag, 10,8 årsverk, (med gjennomsnittstilling 90 % stilling). Dette gir et bilde på turnover i forhold til pensjonsalder fremover. Tatt i betraktning av vi ikke har eldre arbeidstakere enn 64 år i barnehage, og om trenden fortsetter vil utskiftning skje forholdsvis raskt.

Den største faktoren i turnover er skifte av jobb. Orkland kommune har en turnover på 11,8 %.

Barnehagesektoren har en turnover på 8,8 %. Dette er likt med nasjonalt nivå og tall vi kan bruke for

å estimere turnover i egen kommune. Ut fra antall årsverk vi har totalt (220,9) sier statistikken at ca. 18 ansatte vil slutte i løpet av inneværende år. Av våre 114 ansatte, som har utdanningen barnehagelærer, vil 9 kunne slutte. Vi ser at noen av våre ansatte ikke slutter i barnehage, men søker internt i kommunen, endrer barnehage, mens flertallet av de vi mister søker seg ut av kommunen.

Rekruttering

I perioden 01.01.2022 – 01.09.23 har Orkland kommune hatt 41 utlysninger innenfor barnehage. Utlysninger omfatter både vikariat for en periode, midlertidige og faste stillinger. Kommunen har lyst ut etter 27 fagarbeidere/assistenter og 23 barnehagelærere. Det er mottatt totalt 385 søknader på disse 41 utlysningene.

Tabell 5.8 Oversikt over utlysninger og antall søkere på disse utlysningene

Utlysninger 01.01.2022 - 25.09.2023		Stillinger lyst ut etter						
Enhet	Totalt antall utlysninger	Fagarbeider	Barnehagelærer	Visninger	Visninger snitt	Søknader	Snitt søknader	
Gjølme barnehage	5	4	2	2664	532	58	10	
Grøtte barnehage	10	6	5	5270	527	112	8,9	
Lensvik/Mølnbukt barnehage	2		2	961	481	1	0,5	
Løkken barnehage	4	3	1	1934	483	15	2,75	
Orkanger barnehage	7	5	7	4641	663	75	8,14	
Storås barnehage	3	2	1	1340	446	18	4,67	
Årlivoll barnehage	4	3	1	1823	455	34	6,75	
Evjen barnehage	5	4	3	3584	716	67	10	
Krokstadøra oppv. Senter	1		1			5	5	
Meldal barnehage	1		1	968	4841	5	5	

Barnehagene Grøtte, Orkanger, Evjen og Gjølme har et snitt på mellom 8 og 10 søknader pr stilling. Storås og Løkken har et snitt på mellom 2 og 4 søknader. Flest søkere er det på fagarbeiderstillinger, dette kan forklares med at det åpner opp for annen relevant kompetanse i disse stillingene, noe som utvidersøkekretsen.

Når det gjelder barnehagelærerstillinger er det stor forskjell på søkermassen om det er faste eller midlertidige stillinger. Fast stilling trekker en større søkermasse. Her er det også forskjell på geografisk tilhørighet. Barnehage Evjen, Orkanger, Grøtte og Gjølme har høyere søkertall enn de øvrige barnehagene.

For å si noe om tilgangen på kompetanse fremover kan det være interessant å se på søkertall til barnehagelærerutdanningen:

Tabell 5.9 Innsøking barnehagelærerutdanning

**Barnehagelærerutdanning,
søkertall over år**

År	Studieplasser	Førstevalg- søkere	Førstevalg- søker per plass
2014	2606	3220	1,24
2015	2627	3215	1,22
2016	2458	3330	1,35
2017	2604	3589	1,38
2018	2531	4251	1,68
2019	2702	4542	1,68
2020	2690	4212	1,57
2021	2864	4116	1,44
2022	2730	3061	1,12
2023	2773	2557	0,92

Kilde: Samordna opptak

Søkertallene viser at det er omtrent en halvering av søknader til barnehagelærerutdanningen siden 2019. Vår nærmeste høyskole, som utdanner barnehagelærere, er Dronning Mauds minne i Trondheim. I 2023 var det 286 førstevalgsøkere til 400 studieplasser.

Tilgangen på lærlinger er også blitt merkbart lavere i løpet av de 10 siste årene. Fra tidligere søkerlister med flere kvalifiserte å velge mellom på hver lærlingeplass, dekker vi nå akkurat behovet. Siste års søkerliste viste 8 søkere til fire lærlingeplasser. 4 av dem fikk lærlingeplass andre steder, så i realiteten ble lista på 4 søkere. Meldal videregående, som er vår nærmeste utdanningsinstitusjon, hadde siste skoleår kun 2 elever ved utdanningen for barne- og ungdomsarbeiderfaget. I høst er dette tallet steget til ca. 10, som vi håper å se på søkerlista til neste år. Det totale antallet lærlinger innenfor barne- og ungdomsarbeiderfaget er pr i dag 13.

6. Oppsummering og anbefalinger

Målet med denne utredningen er å gi et godt kunnskapsgrunnlag for fremtidige politiske beslutninger for barnehageområdet. I utfordringsdokumentet – et kunnskapsgrunnlag er utfordringene området står overfor formulert. Det er utfordringer vi må forholde oss til når politiske beslutninger skal tas. Ut fra disse utfordringene bør det stilles spørsmål om hvordan vi skal beholde kvalitet, hvordan vi skal gi barn et likeverdig barnehagetilbud, hvordan vi skal være en attraktiv bostedskommune og hvordan vi skal være en attraktiv arbeidsgiver samtidig som vi håndterer utfordringene.

6.1 Oppsummering

Kvalitet og likeverdighet

Høy kvalitet i barnehagen er en god investering for samfunnet, det mindre utenforskap, bedre livsmestring og større sjanse for at den enkelte takler sitt voksenliv med familie og arbeid.

Utredningen viser at de fleste er veldig godt fornøyd med det faglige og sosiale barnehagetilbudet som gis. Det gjelder både barn, foresatte, ansatte og ledere. Vi har ikke indikasjoner på at det er forskjell på disse områdene i små eller store barnehager, sentrumsnære eller barnehager i utkanter av kommunen vår.

I alle barnehager uttrykkes imidlertid bekymring for manglende ressurser til vedlikehold av bygg og oppdatering av leker, utstyr og læremidler. Fra barnehagene i sone Orkdal nevnes spesielt også bekymring for fysisk kapasitet og trangboddhet. KOSTRA-tall viser at Orkland kommune bruker mye ressurser på fysiske forhold/bygg, og mer enn sammenlignbare kommuner. Det viser at fysisk struktur koster mye i dag og vil være en kostnad som ikke går ned da vi har mange nye bygg med høy avskrivning og eldre bygg som vil kreve stort vedlikehold i årene framover. Det vil påvirke vår økonomiske evne til å prioritere det faglige.

Voksentes tetthet trekkes fram som en bekymring både fra foresatte, ansatte og ledere i alle barnehager. Dette er en bekymring til tross for at alle barnehager følger bemanningsnorm. Ut fra foreldreundersøkelsen kan det se ut til at denne bekymringen er størst i noen av de mindre barnehagene, selv om disse barnehagene har en høyere vokses tetthet enn de større. Men alle barnehagene trekker fram at bemanningen er lav, og under bemanningsnorm, store deler av åpningstiden.

En attraktiv bostedskommune

Innspill fra FAU kan tyde på at Orkland kommune har en tilbudsstruktur som innbyggerne er veldig godt fornøyd med. Alle FAU er veldig godt fornøyd med barnehagen sin. Alle FAU nevner rullerende opptak som en veldig god ordning for barnefamilier og at åpningstidene er godt tilpasset behovet foreldrene har. Gjennom kommunens vedtekter gis innflyttere en garanti på barnehageplass innen 3 måneder etter meldt flytting. Dette tilbudet blir ikke nevnt av FAU som et viktig tilbud.

Gjennom innbyggerportalen har det kommet to innspill som kan tyde på at rullerende opptak kan være et tilbud som gir et konkurransefortrinn overfor andre kommuner, men dette har vi ikke konkrete tall på. Kostnaden av rullerende opptak er høy, og det må vurderes om gevinsten vi får er

stor nok til å kunne forsvare at dette er en løsning kommunen kan fortsette å tilby det. Det samme gjelder barnehagegaranti for innflyttere.

Innspillene gitt i «Innbyggerportalen» er, nesten utelukkende, kommet fra områdene Å, Krokstadøra og Mølnbukt. Innspillene har fokus på å beholde barnehagene i utkantene, og at disse barnehagene er av god kvalitet og viktige for de som bor der og for at lokalsamfunnene skal tiltrekke seg innflyttere.

En attraktiv arbeidsgiver

Muligheter for å rekruttere og beholde kompetanse er vesentlig for å opprettholde kvaliteten på tilbudet. Utredningen viser at det er grunn til bekymring både for lave rekrutteringstall til barnehageyrket i både videregående og høyere utdanning, samt at kommunen har høy turnover.

Det viser seg at stillinger i sone Orkdal i snitt har flere søkere per stilling enn stillinger i de andre sonene. I denne utredningen er det ikke spurt om hvilken betydning det profesjonsfaglige fellesskapet har for å søke på stillinger, men det er gjort i helseutredningen, hvor ansatte oppgir at et stort fagmiljø har stor betydning. Det er grunn til å tro at dette har overføringsverdi og også vil gjelde for barnehageansatte som søker på barnehagestillinger.

I deler av kommunen som opplever synkende barnetall og fraflytting fryktes det at arbeidsplassene vil ses på som usikre, og at stillinger vil bli mindre attraktive av den grunn.

I en tid med lav arbeidsledighet vil vi komme til å få utfordringer med å rekruttere til deltidsstillinger og midlertidige stillinger. Det vil i denne sammenhengen være viktig å kunne utlyse faste fullstillinger framover for å kunne være en attraktiv arbeidsgiver.

6.2 Anbefalinger:

Gjennom utredningen kommer det fram områder det bør ses på for å imøtekomme endrede forutsetninger for barnehagedriften i Orkland kommune. Anbefalingene er stilt som spørsmål som må ses i sammenheng og som kommunestyret må ta stilling til. De fleste anbefalinger vil kreve ytterligere utredning. Rullerende opptak er utredet høsten 2023.

1. Utvide fysisk kapasitet i sentrum?

Totalt sett er det ledig fysisk kapasitet i Orklandsbarnehagene, men innsøkingen er størst i sentrumsnære områder. Det utfordrer den fysisk kapasitet i barnehagene i tidligere Orkdal. Flere av disse var fulle allerede etter hovedopptak i 2023. Dette skaper utfordringer med å håndtere rullerende opptak og inntak av tilflyttere. Det må ses på muligheten for å utvide kapasiteten.

Tomtene som kan være aktuelle for å bygge ny barnehage på, og som er regulert til formålet, ligger på Evjen og i Råbygda.

Tomten på Evjen er på 17,2 daa og ble kjøpt av Orkdal kommune i 2002, for å ha som reserveareal for barnehage/skole. Området inngår i reguleringsplan fra 1978, men det vil være behov for ny reguleringsplan før ev. utbygging.

Området i Råbygda er på ca. 6,1 daa, og eies i dag av private eiere. Dette området må reguleres før det kan brukes til barnehage eller skole.

I tillegg til disse alternativene kan bygging av barnehage i sammenheng med etablering av nytt helsehus på Orkanger (Franslykkja) vurderes. Hele arealet er 12,8 daa. Området lengst nord er privateid, og er på ca. 2,5 daa. Arealet er regulert til sentrumsformål, men i forbindelse med planer om nytt helsetun kan det bli behov for omregulering.

2. **Slå sammen/legge ned barnehager i soner med god barnehagekapasitet?** Utredningen viser at vi har overkapasitet på barnehageplasser i alle soner unntatt sone Orkdal. Orkland kommune bruker store ressurser i form av drift og vedlikehold på bygg hvor kapasiteten ikke utnyttes. Dette går på bekostning av penger som kunne vært brukt til å forsterke barnehagetilbudet med flere ansatte. Utvides kapasiteten i en sone, må vi regne med å ta ned kapasitet i andre soner.

Areal koster, uansett om vi har behov for det eller ikke, og uavhengig av om det er i bruk eller ikke. Det er i sone Meldal at arealkapasiteten er størst og barnehager ligger tettest. I denne sonen er det fire barnehager med en kjøreavstand på mellom 8-12 min mellom hver barnehage. På bakgrunn av tett lokalisering og stor arealkapasitet, vil det være naturlig å ta ned kapasiteten i sone Meldal først.

I Mølnebukt og på Krokstadøra er avstanden til nærmeste barnehage lengre og dermed er det ikke like åpenbart å redusere kapasiteten her i første omgang. Samtidig vil det i tilfellet for Mølnebukt være en aktuell problemstilling og god grunn til å stille spørsmål om hvor små barnehagene våre kan være før det går på bekostning av den faglige og sosial kvaliteten for de barna som går i barnehagen, og det profesjonsfaglige fellesskapet for ansatte i barnehagen. På Krokstadøra forventes nivået å ligge på totalt ca. 15 barn i årene framover, mens Mølnebukt barnehage har totalt 8 barn i barnehagen høsten 2023 og ikke har utsikter til å øke dette antallet fremover.

Å redusere kapasitet i sonene med lavest utnyttelsesgrad vil også gjøre arbeidsplassene tryggere og gjøre stillingene mer attraktive.

3. Styre opptak etter bostedsadresse?

Dette innebærer at foresatte som bor i soner med god barnehagekapasitet, men som søker til en barnehage med lav kapasitet, primært får plass i barnehagen som ligger nærmest.

Noen foresatte, som bor i utkanten og jobber i sentrum, ønsker barnehageplass i sentrum for å ha barna nærmere seg mens de er på jobb eller for at det er praktisk for bringing og henting. Flere foresatte på Løkken søker barna inn i barnehage i Meldal fordi det er der de skal gå på skole. Det gjør at vi ikke får utnyttet ledig kapasitet i Løkken barnehage. I andre tilfeller fører det til økt press i sentrum. Ved å styre opptaket vil flere foresatte oppleve å ikke få plass i barnehagen de helst ønsker, men kapasiteten totalt sett vil kunne utnyttes bedre.

4. Vurdere tilbudsstruktur?

Orkland kommune har et barnehagetilbud som foresatte er veldig godt fornøyd med. Mange barnehager som gjør at alle innbyggere har en barnehage i umiddelbar nærhet til bosted. Åpningstidene er tilpasset behovet. Fleksibelt opptak i barnehage og barnehagegaranti for innflyttere. Et raust barnehagetilbud må vi anta er noe som gjør Orkland kommune til en attraktiv bokommune, og som kanskje i tillegg tiltrekker seg nye innbyggere. Samtidig må det vurderes hvor raust tilbudet skal være når vi ser at dette har betydning for hvilket tilbud barna gis og de ansattes arbeidssituasjon som følge av kostnadene disse ordningene fører med seg. Skal Orkland kommune fortsatt ha rullerende opptak og barnehagegaranti for innflyttere – eller skal vi bare gi tilbud om barnehageplass når vi har kapasitet til å ta imot nye barn? Skal barnehagene fortsatt ha de samme åpningstidene - eller skal de reduseres for å øke bemanningstettheten i flere timer per dag? Dette er spørsmål som har betydning for innbyggernes tilbud og barnehagenes handlingsrom og som det må tas stilling til.

5. Redusere ledelsesressurs?

I Orkland kommune er det flere barnehager som har en leder og to bygg. Det gjelder Orkanger, Årlivoll, Meldal og Lensvik/Mølnebukt. I tillegg er Krokstadøra et oppvekstsenter med en leder for både barnehage og skole. Å slå sammen to barnehager til en organisatorisk enhet med en leder vil spare en lederlønn. Ifølge ny forskrift dette imidlertid ikke et mulig tiltak for å spare penger. Tvert imot understrekes det i forskriften at stedlig ledelse er prioritert fordi det er så viktig for utvikling av kvalitet. Dette trekkes fram av de ansatte i Orkland også. Ledelsesressursen er viktig for enhetene, og det er krevende å få til samarbeid

i det daglige på tvers av to hus. Å se på strukturendring med utgangspunkt i å redusere ledelsesressurs ses dermed ikke på som et aktuelt tiltak i denne utredningen.

7. Tillegg

I utredningen vises det til en del nasjonale dokumenter som det kan leses mer om her:

[Rammeplan for barnehagen \(udir.no\)](https://udir.no/rammeplan-for-barnehagen)

[Meld. St. 6 \(2019–2020\) - regjeringen.no](https://regjeringen.no/meld-st-6-2019-2020)

[Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis \(udir.no\)](https://udir.no/kompetanseloftet-for-spesialpedagogikk-og-inkluderende-praksis)

[Barnevernsreformen - en oppvekstreform | Bufdir](https://bufdir.no/barnevernsreformen-en-oppvekstreform)

[Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager - Lovdata](https://lovdata.no/forskrift-om-pedagogisk-bemanning-og-dispensasjon-i-barnehager)

[Barnehager mot 2030 - strategi for barnehagekvalitet - regjeringen.no](https://regjeringen.no/barnehager-mot-2030-strategi-for-barnehagekvalitet)

7.1 Vedlegg

Spørsmål til ansatte

Spørsmål til barn

Spørsmål til FAU